

Sosiaalinen Eurooppa – Mitä kansalaisjärjestöt tavoittelevat?

Varapuheenjohtaja

Juha Mikkonen (mikkonen [ät] iki.fi)

EAPN-Finland (Suomen köyhyyden ja
syrjäytymisen vastainen verkosto)

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton seminaari
Ajankohtaista EU:ssa 21.10.2010, Helsinki

Kommenttipuheenvuoron sisältö

- EAPN ja EAPN-Finland
- Verkoston rakenne
- Lähtökohtia ja toimintaa
- Köyhyys, pienituloisuus ja tuloerot
- Eurooppa 2020 –strategia ja köyhyyden torjuntafoorumi (Poverty Platform)
- EAPN:n näkemyksiä strategiasta

EAPN:n rakenne I

- European Anti-Poverty Network perustettu vuonna 1990 (toimisto Brysselissä)
- Eurooppalaisten kansalaisjärjestöjen verkosto köyhyyttä ja syrjäytymistä vastaan
- Rahoitusta komission PROGRESS-ohjelmasta
- Jäsenenä 26 kansallista verkostoa ja 23 EU-tason järjestöä. Johtaja Fintan Farrell
- Suomessa EAPN-Fin perustettu 1994:
33 jäsenjärjestöä tai -yhteisöä (2010)
  - Rekisteröitymän verkosto + sihteeri (STKL)

3

EAPN:n rakenne II

- EU-tasolla EAPN-verkosto aktiivinen ja kasvava (esimerkiksi Baltian maat, Viron verkosto juuri perustettu, Latvia tulossa)
- Köyhyyttä kokeneiden EU-kansalaisten osallisuus tärkeä tavoite: jo 9. köyhyyttä kokeneiden tapaaminen vuonna 2010 > EAPN kokoaa ja muotoilee jatkoa varten
- Sosiaalisen Euroopan puolustaminen yksipuolisesti talouskasvuun keskittyvien tavoitteenasetteluiden sijaan

4

EAPN:n lähtökohtia I

- Köyhyyden torjunta on ihmisten perusoikeuksien puolustamista
- Talous ei ole itseisarvo. Taloudellisen kehityksen on toimittava on ihmistä varten ja ihmisten puolesta
- Tulonjaoltaan tasaisemmat yhteiskunnat ovat parempia kaikille turvallisuuden ja sosiaalisen kehityksen kannalta
- Köyhyyden ja syrjäytymisen torjunta vaatii kokonaisvaltaista lähestymistapaa
- Huomio kaikille politiikkaloikoilla, ei ainoastaan talous- ja sosiaalipolitiikkaa

5

EAPN:n lähtökohtia II

- Universaalit palvelut ensisijaisia
- Kokonaisvaltaisuus
- Kohdennetut palvelut eivät saa olla: "poor services for poor people"
- Demokraattinen oikeusvaltio: edustuksellisuus ja kansalaisten osallisuus
- Oikeudenmukaisuus, tasa-arvo, ihmisarvo ja kestävä kehitys
- Kasvu ja työllisyys vs. sosiaalisuus ja kestävä kehitys

6

EAPN:n toimintaa I

- Vaikuttaminen EU-tasolla: kannanotot, raportit, tiedon kokoaminen, köyhyyttä kokeneiden tapaamiset jne.
- Tietoa ja tukea kansallisille verkostoille (capacity building)
- Taloudellista tukea kuitenkin niukasti
- Executive Committee (kansalliset verkostot)
- Työryhmätyö (kansallisille verkostoille):
  - Social Inclusion
  - Employment
  - Structural Funds

7

EAPN:n toimintaa II

- Avoimen koordinaation menetelmä tarjonnut välineitä tietojen vaihdolle, seurannalle ja yhdessä oppimiselle (indikaattorit, vertailutiedot, kansalliset toimintasuunnitelmat).
- STM (2008). Kansallinen sosiaalisen suojelun ja osallisuuden strategiaraportti vuosille 2008-2010 (NSR-raportti, aikaisemmin NAP)
  - Komissio pyytää, jäsenmaat valmistelevat
  - 3 vuoden sykli
  - Uusi Platform Against Poverty 2010
    - Mikä on AKM:n ja NSR:ien tulevaisuus?

8

Köyhyys ja pienituloisuus EU:ssa (2008)

- Köyhyysriskirajana 60% mediaanitulosta, jolloin suhteellisella mittarilla pienituloisia:
  - 17 % EU:n keskiarvo (84 miljoona)
  - 25 % Romania
  - 13 % Suomi (696 120) vrt. 8.5 % 1996
  - 10 % Hollanti
  - 10 % Tsekki
  - 8 % EU:n työssäkäyvistä (18 miljoonaa)

9

Esimerkki: työllisten köyhyys Suomessa

- Työllisten köyhyys Suomessa (2008)
  - Työllisten pienituloisuusaste 4,2 %
  - Itsensä työllistävistä yrittäjistä 17 %
  - Helsingissä toimeentulotuen saajista noin 11 % työssäkäyviä
  - Riskissä etenkin pienyrittäjät, määräaikaiset, osa-aikatyötä tekevät yksinhuoltajat ja nuoret
  - Pätkä- ja keikkatöitä vähemmän tarjolla

10

Tuloerot Suomessa

- Suomessa tuloeroja mittaava GINI-kerroin kasvanut nopeinten OECD-maista vuosien 1995-2000 aikana 21.7 -> 26.7
  - Suurituloisimman yhden prosentin tulot kasvoivat 1990-2006 12,7 % (vrt. 1966-1990 2,2 %)
  - Pienituloisimman yhden prosentin tulot kasvoivat 1990-2006 0,9% (vrt. 1966-1990 10,3 %)
- Vuonna 2007 Suomen GINI-kerroin 28
(0 täydellisen tasainen tulonjako;
100 täydellisen epätasainen tulonjako)
- OECD-maiden keskiarvo 31 (2007)

11

Eurooppa 2020 –strategia

- Lippulaivahanke:
Euroopan köyhyydentorjuntafoorumi
(Platform against Poverty)
  - Yksityiskohdat ja toimintamallit on kuvailtu tähän mennessä vasta yleisellä tasolla
  - EU tavoite: Köyhien vähentäminen 20 miljoonalla
  - Suomi: 150 000 ihmistä
  - Tavoitteet osaksi kansallisia toimenpideohjelmia (National Reform Programme, NRP)
  - Komissiolle 11/2010 luonnos, lop. 4/2011

12

Eurooppa 2020 –strategia

■ Platform against Poverty – 4 pääpilaria:

- 1) Avoimen koordinaation menetelmä keskeinen elementti ja SPC:llä keskeinen rooli
- 2) Mainstreaming: eri politiikkalohkot ja sosiaalisten vaikutusten arviointi
- 3) Kumppanuudet kansallisella ja EU-tasolla
- 4) Innovatiivisuus ja sosiaaliset kokeilut

Lähde: Antonia Carparelli, yksikönpäällikkö DG EMPL (9th Round Table on Poverty and Social Exclusion, 18.-19.10.2010)

Jatko: Komission tiedonanto tulossa 12/2010

13

Eurooppa 2020 –strategia

■ Köyhyyden indikaattorit (jäsenmaat soveltavat)

1. Suhteellinen köyhyys eli kotitaloudet, joiden tulot ovat alle 60 % mediaanitulosta
2. Työttömyys eli kotitaloudet, joissa kenelläkään ei ole ollut työtä tai työssäkäynti on ollut hyvin vähäistä yli vuoden ajan
3. Aineellinen puute eli kotitaloudet, joissa täytyy vähintään neljä yhdeksästä osoittimesta:
  - ei varaa puhelimeen, pesukoneeseen, autoon, väritelevisioon, viikon lomaan kodin ulkopuolella, päivittäiseen proteiinipitoiseen ateriaan tai kodin lämpimänä pitämiseen (yhteensä 7 osoitinta)
  - ei selviä yllättävistä isoista laskuista ilman apua
  - ei pysty maksamaan vuokraa tai muita asumiseen liittyviä kustannuksia

14

Eurooppa 2020 –strategia ja EAPN

- EAPN:n näkemyksiä EU:n 2020-strategiasta:
  - Avoimen koordinaation periaatteista on pidettävä kiinni niin, että kansalaisyhteiskunta on vahvasti mukana
  - Kansallisten sosiaalisen suojelun ja syrjäytymisen vastaisten toimintaohjelmien (NAP/NSR) valmistelua tulee jatkaa EU-tasolla ja kansalaisyhteiskunta tulee ottaa valmisteluun vahvemmin mukaan
  - Nykyisellän National Reform Programme (NRP) ei ole riittävä menettely (kansalaisyhteiskunnalla vähän vaikutusmahdollisuuksia)
  - Kansalaisjärjestöjen rahoitusmahdollisuudet turvattava (PROGRESS ja rakennerahastot)
  - Seurantaindikaattorit: parempi raportointi ja reagointi
  - Riittävä perusturvan taso taattava kaikissa EU-maissa
  - Sosiaaliset vaikutuksen paremmin huomioon kaikissa politiikoissa (horisontaalisuus Lissabonin sopimuksessa)